

Droga spadkowa bez wybojów

Spadkobierca, a więc osoba fizyczna lub prawna, na którą przechodzi ogół praw i obowiązków majątkowych zmarłego, nabywa spadek z chwilą śmierci spadkodawcy (zmarłej osoby fizycznej) z mocy prawa.

Magdalena Trzaskowska

– Jednakże spadkobierca może w określonym terminie (tj. w ciągu sześciu miesięcy od dnia, w którym dowiedział się o tytule swego powołania) złożyć oświadczenie co do spadku – o przyjęciu (z dobrodziejstwem inwentarza, a więc z ograniczeniem odpowiedzialności za długi do wartości spadku lub wprost – bez takiego ograniczenia) lub o odrzuceniu spadku (wtedy jest traktowany tak, jakby nie dożył otwarcia spadku). Brak takiego oświadczenia jest jednoznaczny z prostym przyjęciem spadku. Możliwe są dwie drogi złożenia oświadczenia – przed sądem lub przed notariuszem.

Droga notarialna

Wizyta u notariusza pomoże nam załatwić wszystkie sprawy spadkowe, niezależnie od tego, kiedy zmarł spadkodawca i czy zostawił testament. Akt poświadczenia dziedziczenia po zarejestrowaniu ma taki sam skutek jak prawomocne postanowienie sądu stwierdzające nabycie spadku (opisane poniżej). Warunkiem uzyskania tego aktu jest stawienie się u notariusza wszystkich osób, które mogą wchodzić w rachubę jako spadkobiercy ustawowi lub testamentowi. Notariusz sporządza protokół dziedziczenia, w którym zawarte są oświadczenia stawiających się spadkobierców m.in. o zgodnym żądaniu poświadczenia dziedziczenia czy o istnieniu lub nieistnieniu osób, które mogłyby wyłączać znanych spadko-

bierców od dziedziczenia (np.: nieślubne dzieci spadkodawcy, o których nie wie reszta rodziny, a które zgodnie z prawem są uprawnione

do dziedziczenia). Są jednak sytuacje, w których nie będzie można złożyć oświadczenia przed notariuszem, np. jeżeli nie ma zgody wszystkich

osób, które mogą wchodzić w rachubę jako spadkobiercy (np. gdy jeden spadkobierca kwestionuje testament) lub spadkodawca był cudzo-

ziemcem i konieczna będzie droga sądowa.

Droga sądowa

Wniosek o stwierdzenie nabycia spadku może złożyć w sądzie każdy ze spadkobierców oraz każda osoba mająca w tym interes prawny, a więc np. wierzyciel zmarłego. Z wnioskiem tym należy się zwrócić do sądu rejonowego właściwego dla ostatniego miejsca zamieszkania spadkodawcy.

Dział spadku

Po uzyskaniu aktu poświadczenia dziedziczenia od notariusza lub sądowego postanowienia stwierdzającego nabycie spadku, możemy rozpocząć procedurę działu spadku – drogą umowną między wszystkim spadkobiercami lub na drodze sądowej. Dział spadku powoduje zniesienie współwłasności spadku między spadkobiercami, która powstała, jeżeli spadek przypadł kilku spadkobiercom.

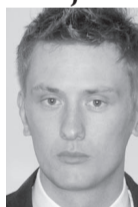
Autorka jest prawnikiem Działu Nieruchomości i Inwestycji w kancelarii Tomczak i Partnerzy

Zgoda buduje, niezgoda kosztuje

Postępowania spadkowe często bywają źródłem licznych rodzinnych sporów i nieporozumień. Jak ich uniknąć? Kto i w jaki sposób dziedziczy w postępowaniu spadkowym?

Maciej Sobieraj

– Spadkodawca może spisać testament i określić w nim, kto będzie dziedziczył. Jeśli jednak tego nie uczynił, mamy do czynienia z dziedziczeniem ustawowym. W pierwszej kolejności uprawniony do spadku jest małżonek spadkodawcy i jego dzieci, przy czym małżonek dziedziczy nie mniej niż jedną czwartą wartości spadku. Spadkobiercami ustawowymi są również m.in. rodzice, rodzeństwo i w określonych przez prawo przypadkach - dziadkowie spadkodawcy.

Wspólna decyzja

W sytuacji, gdy wszyscy spadkobiercy są zgodni co do sposobu podziału dziedziczonego po zmarłym majątku, ich ustalenia powinny zostać potwierdzone w formie pisemnej umowy. Mogą oni dowolnie określać zasady podziału pod warunkiem, że będzie to ich wspólna decyzja. Jeśli w skład spadku wchodzi

nieruchomość, umowa musi mieć formę aktu notarialnego. Niestety, spadkobiercy muszą liczyć się z dużymi kosztami związanymi z usługami notariusza. W przypadku, gdy przedmiotem dziedziczenia jest działka, jej ewentualny podział między spadkobierców musi zostać przeprowadzony przez geodetę.

Podział spadku przez sąd

Gdy spadkobiercy nie mogą się między sobą porozumieć, każdemu z nich przysługuje prawo domagania się przeprowadzenia podziału spadku przez sąd. W przypadku nieruchomości do wniosku o podział spadku trzeba dołączyć dokumenty potwierdzające, że spadkodawcy przysługiwało wobec niej prawo własności. Należy też uiścić opłatę związaną z wniesieniem wniosku – w zależności od konkretnego przypadku, wynosi ona od 300 zł do 1 tys. zł. Sąd, po zgromadzeniu koniecznych informacji, wydaje orzeczenie określające kto i w jakiej wartości będzie dziedziczył po spadkodawcy. Decyzja podej-

mowana jest m.in. w oparciu o opinię biegłego odpowiedniej specjalności, legitymującego się znajomością rynku i aktualnego poziomu cen.

Coś za coś

Warto dodać, że podział dokonuje się wobec wszystkich przedmiotów stanowiących spadek. Budynek mieszkalny na terenie nieruchomości będzie więc odrębnym przedmiotem podziału spadku, tak samo jak np. znajdujące się w nim elementy wyposażenia. Odziedziczone przedmioty zostają w miarę możliwości fizycznie podzielone między spadkobierców, proporcjonalnie do przysługujących im udziałów w całości spadku. Jeżeli dóbr nie można podzielić w taki sposób, możliwe jest wówczas dokonywanie między spadkobiercami stosownych dopłat wyrównujących. Dla przykładu, kiedy sąd przyzna prawo do dziedziczenia mieszkania jednemu ze spadkobierców, osoba taka może zostać zobligowana do uiszczenia na rzecz pozostałych spadkobierców dopłat, które mają zrekompensować im wartość utraconych korzyści związanych z prawem własności do lokalu.

Autor jest prawnikiem, Robaszevska&Ploszka, Radcowie Prawni

Skuteczna ochrona przed egzekucją

W sytuacji, gdy jeden ze spadkobierców jest dłużnikiem, jego wierzyciel lub wierzyciele mogą prowadzić egzekucję z przysługującej spadkobiercy-dłużnikowi ułamkowej części nieruchomości. Co zrobić, aby ochronić część spadku od egzekucji?

Dominik Krawczyk – W wyniku dziedziczenia, jeżeli w skład masy spadkowej wchodzi nieruchomość, spadkobiercy stają się współwłaścicielami nieruchomości w częściach ułamkowych. Do momentu podziału spadku mamy do czynienia ze wspólnością majątku spadkowego, a jego zniesienie następuje bądź na mocy umowy zawartej pomiędzy wszystkimi spadkobiercami, bądź na mocy orzeczenia sądu.

Odrzucenie spadku

W sytuacji gdy jeden ze spadkobierców jest dłużnikiem, jego wierzyciel lub wierzyciele mogą prowadzić egzekucję z przysługującej spadkobiercy-dłużnikowi ułamkowej części nieruchomości. Czy zatem spadkobierca może podjąć czynności, które pozwolą ochronić część nieruchomości wchodzącej w skład spadku od egzekucji? Często zdarza się, że dłużnicy, którzy

są spadkobiercami, składają oświadczenie o odrzuceniu spadku, co w zależności od podstawy powołania do spadku może prowadzić np. do dziedziczenia części nieruchomości przez zstępnych spadkodawcy (dziedziczenie ustawowe) lub np. do podstawienia – dziedziczenia przez innego spadkodawcę (dziedziczenie testamentowe).

Udaremnione zamiary

Jeżeli jednak odrzucenie spadku następuje z pokrzywdzeniem wierzycieli, to każdy z wierzycieli, których wierzycielność istniała w dniu odrzucenia spadku, może żądać uznania odrzucenia spadku za bezskuteczne wobec niego (art. 1024 k.c.), co pozwala w konsekwencji prowadzić egzekucję z części nieruchomości przypadającej dłużnikowi. Egzekucję z części ułamkowej nieruchomości prowadzi się w oparciu o przepisy kodeksu postępowania cywilnego. Wierzyciele mogą żądać uznania odrzucenia spadku za bezskuteczne wobec nich w terminie sze-

ściu miesięcy od dnia, kiedy dowiedzieli się o odrzuceniu spadku przez dłużnika, jednak nie później niż w terminie trzech lat od odrzucenia.

Sąd ponad mocą wierzyciela

Z uwagi na fakt, że konsekwencją nabycia spadku jest podział majątku spadkowego pomiędzy spadkobierców, w wyniku takiego podziału może dojść do sytuacji, w której dłużnik, zamiast ułamkowej części nieruchomości, otrzymuje inne składniki majątkowe spadku. Jeżeli jednak do działu spadku dochodzi na podstawie umowy zawartej pomiędzy spadkobiercami, a zaspokojenie przez wierzyciela swoich należności wydaje się niemożliwe z innych składników majątku niż ułamkowa część nieruchomości, wierzyciel może także żądać uznania umowy o dział spadku za bezskuteczną wobec niego, na podstawie przepisów o skardze paulińskiej (art. 527 i następnym k.c.). Uprawnienie to nie będzie przysługiwało wierzycielowi, gdy podział majątku spadkowego nastąpi na podstawie orzeczenia sądu, bowiem orzeczenie sądu nie jest czynnością prawną dłużnika.

Autor jest radcą prawnym z Kancelarii Werenczuk Bobel i Wspólnicy